

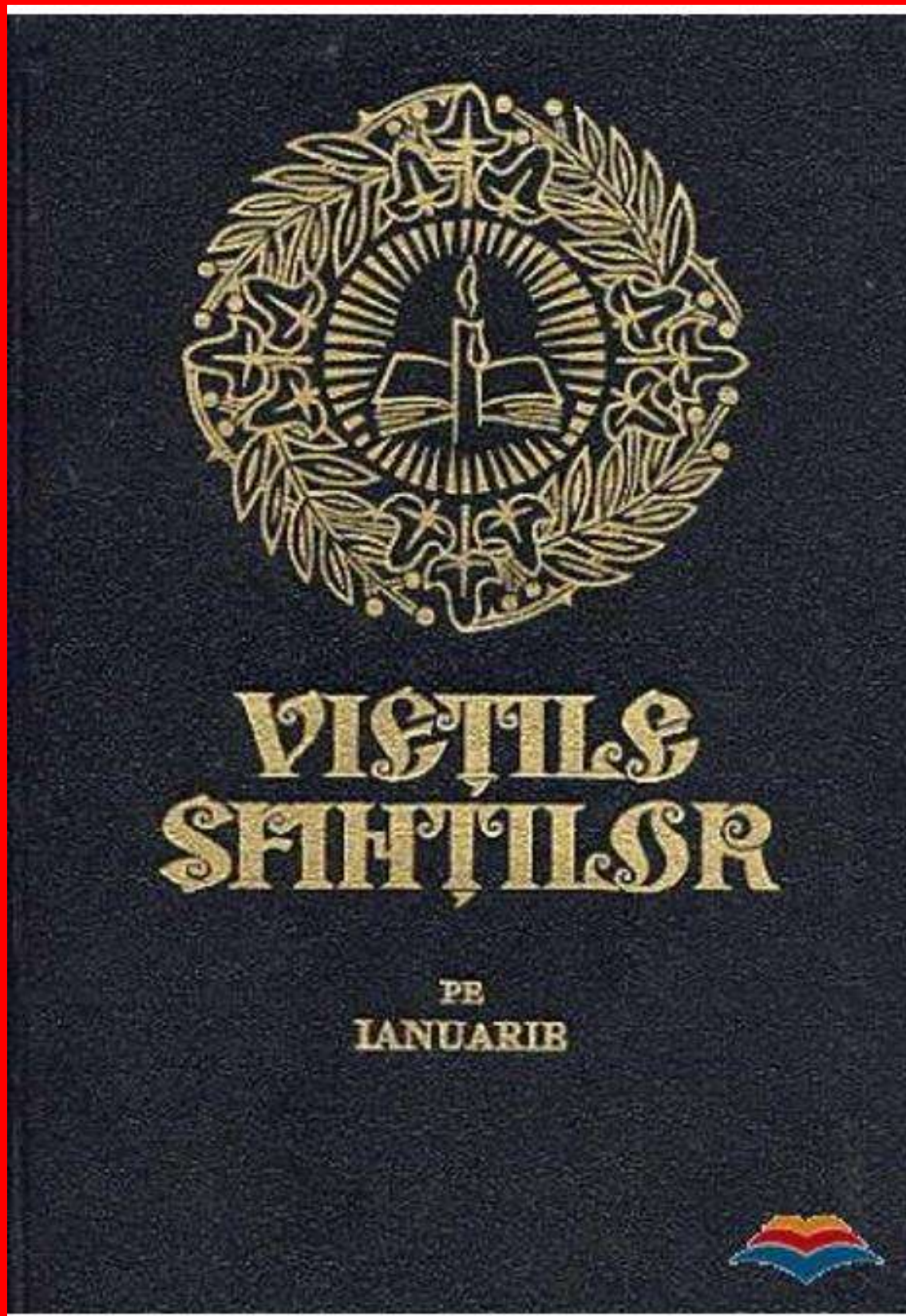
TEZĂUR LITURGIC

30 IANUARIE

VIATA SF.TREI IERARHI VASILE CEL MARE, GRIGORIE TEOLOGUL, IOAN GURĂ DE AUR

**VIETILE SFINȚILOR-01
ROMAN,2001**

Soborul Sfinților Părinților noștri și marilor dascăli și ierarhi Vasile cel Mare, Grigorie Teologul și Ioan Gură de Aur (30 ianuarie)

(Alcătuită de Ioan, episcopul Evhaitei)

Pricina praznicului acestuia a fost în acest chip: în zilele împărăției lui Alexios I Comnenul (1081-1118), care a luat împărăția după Nichifor Botaniates (1078-1081), s-a făcut împărțire și prigonire între bărbații cei pricopsiți în învățături și îmbunătățiți. Căci unii cinsteau mai mult pe marele Vasile, zicînd despre dînsul că este înalt la cuvinte, ca unul ce a cercetat și a ispitit firea lucrurilor prin sine, și cum că era atît de mult îmbunătățit, încît puțin îi lipsea de a-l asemana pe el cu îngerii.

Căci nu făcea pogorămînt legii, nici ierta cu lesnire, ci era greu la obicei și aspru, neavînd la sine nici un lucru pămîntesc. Iar pe dumnezeiescul Ioan Gură de Aur îl micșorau, ca și cum ar fi fost în oarecare chip potrivit marelui Vasile, fiindcă era lesnicios și atrăgător către pocăință. Erau însă alții care înălțau pe dumnezeiescul Hrisostom, ca și cum ar fi fost în învățături mai cu pogorămînt

omenesc și cum că mai cu înlesnire povățuia pe toți, și îi chema către pocăință. Deci, îl cinsteau mai mult decît pe marele Vasile și decît pe Grigorie atît pentru mulțimea cuvintelor celor de miere curgătoare, cît și pentru iscusința cugetărilor.

Alții iarăși cinsteau mai mult pe dumnezeiescul Grigorie, ca cel ce a întrecut în înțelepciune și în învățătură elinească pe toți dascălii cei vestiți și pe elini, cum și pentru frumusețea cuvintelor și înflorirea lor. Deci, ziceau, cum că înțeleptul Grigorie biruia pe toți și cum că acestuia i se cădea întîietatea. Atunci, prin o pricină ca aceasta a celor învățați s-a întîmplat de s-a despărțit mulțimea poporului. Și unii se ziceau Ioaniteni, alții Vasiliteni, iar alții Grigoriteni. Deci, astfel sfădindu-se cei înțelepți și zicînd între dînșii multe feluri de cuvinte, de trei ori fericiții aceștia dascăli au voit să-i împace, ca să nu se mai sfădească în deșert.

Pentru aceea, după cîțiva ani, s-au arătat sfinții ierarhi, mai întîi cîte unul deosebit, apoi și cîte trei împreună, nu în vis, ci aievea la arătare, lui Ioan, mitropolitul cetății Evhaitenilor, care era om îmbunătățit și preaînțelept, după cum și scrierile lui îl arată. Și toți trei au zis către dînsul cu un glas:

"Noi, precum vezi, una sîntem la Dumnezeu și nu este între noi nici o sfadă sau împotrivire, ci fiecare în vremea sa pornindu-se de dumnezeiescul Duh, am scris învățăturile spre mîntuirea cea de obște și folosul oamenilor; și acelea pe care le-am învățat noi înșine, le-am dat și altora spre înmulțirea talantului nostru și nu este între noi vreunul întâi sau al doilea, ci dacă veți vorbi de unul, cei doi urmează.

Deci, sculîndu-te, poruncește acelora care se separă, sfădindu-se, să nu se despartă, luptîndu-se pentru noi, căci pentru aceasta și noi ne-am sîrguit cît am fost vii, și după mutarea noastră, ca să împăcăm lumea și să o aducem într-o unire. Deci, împreunîndu-ne într-o zi, cînd ți se va părea ție că este de cuviință, fă nouă praznic cuviincios. Apoi, spune și celorlalți care vor fi mai pe urmă, cum că noi sîntem una la Dumnezeu și noi negreșit vom mijloci înaintea lui Dumnezeu cele pentru mîntuire, pentru cei ce ne vor săvîrși praznicul pomenirii noastre". Acestea zicînd, i se părea că sfinții se înălțau la cer, strălucind cu lumină nemărginită și chemîndu-se unul pe altul pe nume.

Deci, sculîndu-se acel minunat om, adică arhiereul evhai-tenilor, a făcut precum i-au poruncit lui sfinții, potolind mulțimea și pe toți aceia care se

sfădeau mai înainte. Aceștia au crezut cele spuse de el, că era om vestit, și pentru învățătura lui cea mare, și pentru fapta cea bună, căci a lăsat predanie Bisericii spre a se face praznicul acesta.

Astfel, Sfântul episcop Ioan, găsind în luna ianuarie prăznuindu-se toți cei trei sfinți ierarhi, adică la întâia zi pe Vasile, la 25 pe dumnezeiescul Grigorie și la 27 pe dumnezeiescul Ioan Gură de Aur, i-a unit la 30 pe toți, împodobindu-se pomenirea lor cu canoane, cu tropare și laude, precum li se cădea lor, și fiind aceasta cu voia sfinților, nu au nici o lipsire în laude. Căci nici mai înainte, nici mai pe urmă n-a alcătuit renumitul acesta Ioan mai multe tropare, decât acestea.

Sfinții aceștia cu chipul trupului lor erau astfel: dumnezeiescul Ioan "Gură de Aur" (Hrisostom) era de statură scund, cu capul mare, cu trupul drept și subțire, cu nasul plecat, alb la față și cam palid, având pleoapele ochilor adâncite și luminile lor mari. Apoi, i se arăta multă veselie în față, cu fruntea lată și mare, cu urechile cam plecate, cu barba mică și rară, cu părul galben, amestecat cu cărunt, iar fălcile lui erau adâncite înăuntru, de multă postire și nevoință.

Apoi, este de nevoie a zice despre dînsul, că a întrecut pe toți înțelepții elinilor cu cuvintele și mai

ales cu iscusința, înlesnirea și frumusețea vorbirii; și atît de bine a tîlcuit dumnezeiasca Scriptură și a săvîrșit evangheliceasca propovăduire, încît dacă n-ar fi fost sfîntul acesta, îndrăznesc a zice că ar fi fost de trebuință să mai vină încă o dată pe pămînt Stăpînul Hristos. Iar spre fapte bune atît de mult s-a suit, încît pe toți i-a întrecut, fiind izvor al milosteniei și al dragostei, rîvnitor de obște cu iubirea de frați și cu învățătura lui; și a trăit 63 de ani, pascînd Biserica lui Hristos șase ani. Apoi s-a săvîrșit în Comane, surghiunit de Eudoxia, împărăteasa, și de episcopii cei pizmăreți.

Sfîntul Vasile cel Mare era la statura corpului foarte înalt, uscățiv și slăbănog la față, negricios și palid, cu sprîncenele lungi, încovoiate și ridicate în sus, asemănîndu-se omului îngrijit, avînd nasul plecat, cu fața cam zbîrcită, adîncit la pleoapele ochilor, păros la trup, barba căruntă pe jumătate și destul de lungă. Acesta a întrecut mult în cuvinte, nu numai pe cei din vremea lui, ci și pe cei vechi; pentru că s-a ostenit la învățătură foarte mult, și deprinzînd toate învățăturile științei, din fiecare a cîștigat biruință. Asemenea încă s-a iscusit și în filosofia cea practică și prin aceasta a sporit spre privirea celor înalte. S-a suit la scaunul arhiepiscopal al mitropoliei Cezareei Capadociei, cînd era de 37 de ani, ocîr-muind Biserica opt ani;

apoi, s-a dus către Domnul, fiind în scaunul arhiepiscopatului său.

Sfântul Grigorie Cuvîntătorul de Dumnezeu sau Teologul, era la statura corpului său potrivit, puțin cam palid, nasul lătăreț, sprîncenele potrivite, căutătura veselă și blîndă, la ochiul cel drept avea un semn de la o lovitură, barba nu-i era lungă, dar deasă și potrivită și pe margini se arăta cam afumată. Pleșuv de ajuns, cu părul alb. Marele Grigorie întrecînd cu strălucirea vieții pe cei ce au sporit în fapte, la atîta înălțime a cuvîntării de Dumnezeu s-a suit, încît toți se biruiau de înțelepciunea lui, atît în cuvinte cît și în dogme; pentru aceasta a cîștigat numirea de "Cuvîntătorul de Dumnezeu". El a ocîrmuit Biserica Constantinopolului 12 ani și a trăit 80. Cînd s-a făcut patriarh, a aflat în cetate numai o biserică a dreptcredincioșilor și cînd a lăsat scaunul, a lăsat numai una eretică. Și mergînd la Arianz, moșia sa, unde, cugetînd pururea la Dumnezeu și făcîndu-se cu totul strălucită oglindă a Lui, s-a sfîrșit cu pace.

Dar de vreme ce de trei ori fericiții aceștia, atît de mult s-au ostenit pentru mîntuirea noastră, se cuvine și noi să prăznuim pomenirea lor și să le mulțumim pe cît putem. Căci ei de nimic altceva n-au purtat grijă, nici altceva au cugetat, decît numai un scop au avut, ca să întărească buna

credință; apoi o nevoință au avut spre a lucra fapta bună, îngrijind și sînguindu-se fără pregetare, cu lucrul și cu gîndul, pentru mîntuirea sufletelor. Pentru care atît de rău au pătimit propovăduind credința cea adevărată în toată lumea, iar nouă tuturor de obște ne-au făcut bine. De aceea și noi sîntem datori să cinstim pe făcătorii noștri de bine, și să le mulțumim după putere, fiindcă după datorie nu putem.

Deci, să cinstim cu cuvinte pe cei trei cuvîntători, deși mă tem și mă sfiesc, neaflînd cuvinte cuviincioase și potrivite sfinților; pentru că pricina este mare și nu pot, nu numai pe cîte trei, dar nici măcar pe unul să-l laud după cum se cuvine și de care toată lumea nu era vrednică. Deci, cum va ajunge buna grăire cea lumească să laude pe cei mai presus de lume, care au împodobit toată lumea și au izbăvit-o ca și cei 12 vazători ai Cuvîntului și de Dumnezeu propovăduitori? Care dacă nu s-ar fi ostenit atît de mult cu sfintele lor scrieri, nu s-ar fi scăpat întreaga lume de slujirea la idoli, cea de mai înainte înrădăcinată, nici de eresurile cele în multe chipuri; căci sfînta și preaînțeleapta Treime, nedespărțita și cea mai presus de ființă, a economisit ca ei să viețuiască într-acele vremuri ale eresurilor.

Acești cerești oameni și pămîntești îngeri, trîmbițele adevărului, preaînțelepții retori, tunetele Dumnezeirii celei nezidite, s-au sîrguit să smulgă și să risipească pe ocărîtorii dreptei credințe și cu praștia cuvintelor lor au gonit departe pe lupi de la Biserica dreptcredincioșilor. Aceștia cu înțelepciunea lor au surpat zidurile cele rele ale vrăjmașilor și au smerit toată înțelepciunea care se ridica împotriva cunoștinței de Dumnezeu, schimbînd și prefăcînd totul spre bine, netezind și îndreptînd pe cele strîmbe, cum și toată asprimea și nedreptatea.

Treimea aceasta pămîntească ne-a învățat a ne închina Treimii cerești, precum se cade, și neamestecată a o mărturisi în acest chip, precum li s-a descoperit lor adevărarea credinței, zicînd: Dumnezeu nenăscut este Tatăl, Dumnezeu născut este Fiul, și Dumnezeu purces este Duhul Sfînt. Sînt trei Persoane, dar un singur Dumnezeu, cu preaslăvire. Nu sînd trei dumnezei, doar un Dumnezeu, căci una și aceeași este Dumnezeirea. Precum din soare ies raze, care n-au nici o deosebire, așa sînt cele trei persoane, care fac aceeași ființă.

Astfel, ne-au învățat să credem și să mărturisim despre Sfînta Treime, cei trei preasfințiți arhiepiscopi; și au întărit dogmele cele drepte cu

învățăturei preaînțelepte, în prigoane, primejdii și războaie, pînă la moarte fiind prizonieri, ba încă și după moarte. Deci, adunați-vă toți cîți v-ați folosit de la dînșii, veniți toată vîrsta și firea, bărbați și femei, preoți și monahi, tineri și bătrîni, să mulțumim făcătorilor noștri de bine, să laudăm pe dascălii și propovăduitorii bunei credințe, să binecuvîntăm cei săraci pe cei îmbogățitori, cei din primejdii pe cei izbăvitori, cei cuvîntători pe cuvîntătorii de Dumnezeu, cei necăjiți pe mîngîietori, sărmanii pe părinți, bolnavii pe doctori, străinii și lipsiții pe iubitorii de străini.

Pe scurt, să zic, toți deodată adunați-vă să mulțumim celor ce s-au făcut tuturor toate, ca pe cei mai mulți să-i dobîndească. Dar să lăsăm altora să le povestească înțelepciunea lor, științele, posturile, privegherile și celelalte fapte bune și numai aceasta să o zic, care mă face și mai mult să mă minunez, adică sîrguința cea covîrșitoare și grija care o aveau ca să mîntuiască sufletele oamenilor, robii lui Dumnezeu Celui iubitor de oameni și următorii Lui cu toată virtutea. Căci de aceasta se îngrijeau mai mult, cunoscînd că prin fapta aceasta păzește omul asemănarea cu Dumnezeu.

Căci nu este mai mare și mai minunată ispravă decît a se păzi cineva într-această amăgitoare lume

pe sine fără de prihană; dar mai vrednic de laude, este acela care se sîrguiește a mîntui și pe aproapele. Căci cu acest milostiv chip se face următor Stăpînului care S-a dat pe Sine la moarte, ca să libereze pe om din robia vrăjmașului. Iar în ce fel au mîntuit pe mulți oameni acești dascăli preaînțelepți, ascultați:

Dumnezeu a făcut lumea aceasta pentru oameni, și aceștia au tîlcuit firea celor ce sînt, adică a tuturor fapturilor pe care le-a făcut Atotputernicul Dumnezeu și prin cunoștința lor s-au făcut înțelepți, încît au cunoscut oamenii pe Ziditorul. Cerurile povestesc slava lui Dumnezeu prin frumusețea și mărimea lor, iar dascălii tîlcuiesc luminat cerurile și pămîntul, adică lumea cea văzută și cea nevăzută, cum este așezarea și rînduiala ei și care este pricina de le-au făcut pe ele Dumnezeu și altele asemenea.

Astfel, se potrivește să zicem graiul psalmistului: *În tot pămîntul a ieșit vestirea lor și la toate marginile lumii au ajuns cuvintele lor.* Ne-a dat preabunul Dumnezeu Testamentul cel Vechi și cel Nou spre mîntuirea noastră și aceștia au primit cu mulțumire poruncile Lui, pe care cu iubire de osteneală le-au păzit ziua și noaptea, cugetînd întru dînsule, și pe sineși făcîndu-se case curate ale Duhului Sfînt; apoi ne povățuiesc și pe noi să

petrecem întru dînsele, precum Dumnezeu ne-a poruncit și ne îndreptează, împodobindu-ne obiceiurile cu bună rînduială, și aducîndu-ne de mîină spre cele mai înalte. Dumnezeu S-a întrupat pentru noi, și sfinții aceștia ne tâlcuiesc și ne fac cunoscută taina economiei Lui, și ne fac să înțelegem prin oarecare chin preaînțeleapta taină a unirii acesteia.

A trimis pe Sfinții Apostoli să propovăduiască în lume cunoștința lui Dumnezeu, să gonească întunericul închinăciunii de idoli, să lumineze pe neamuri și către Dumnezeu să le întoarcă; s-au trimis și sfinții aceștia să propovăduiască lumii adevărata credință, să izgonească dintr-însa întunericul relei credințe, să se lupte cu ereticii și să-i biruiască, să izbăvească pe oameni de învățăturile cele de suflet pierzătoare, să le vestească dogmele cele drepte și Sfintele Scripturi să ni le tâlcuiască, apoi, către mîntuire și pocăință să ne povățuiască; care lucru îndoit s-a făcut, precum cel ce a luat cei cinci talanți și a cîștigat cu dînșii alți cinci talanți.

A preamărit pe apostoli cu minuni, de care și acești sfinți n-au fost neîmpărtășiți, precum poate fiecare să se înștiințeze în istoria vieții lor. Domnul a învățat toate neamurile prin apostolii Săi; dar cine a rămas neîmpărtășit de cuvintele acestor

sfînți? Pe cine n-au învățat și nu învață pînă acum preaînțelepții aceștia? Nu atîta cu filozofești și geometricești științe, pe cît cu firești și bune sfătuiri povățuiesc minunații aceștia. Căci de vreme ce lumea nu a cunoscut pe Dumnezeu cu înțelepciunea, ei totuși au voit să mîntuiască cu propovăduirea pe cei ce credeau întru El.

Dar pe urmă, fiindcă lumea n-a cunoscut pe Dumnezeu prin propovăduire, precum se cădea, bine a voit să mîntuiască, prin înțelepciunea acestora, pe cei ce vor crede învățăturilor lor. Astfel cu adevărat și mulți s-au mîntuit prin dogmele lor și prin cugetările lor cele preaînțelepte, iar cu frumusețea cea firească a bunei făpturi și cu dulceața cuvintelor lor au adus la pocăință pe mulți.

Pe aceștia îi avem noi oamenii, după Dumnezeu, făcători de bine și păzitori. Aceștia sînt stîlpii cei neclintiți ai credinței noastre, peste care înțelepciunea lui Dumnezeu și-a întărit casa ei, pe care porțile iadului, adică ereticii cei rău credincioși și fără de minte, n-au putut nicidecum s-o clintească. Aceștia sînt, după Sfinții Apostoli, dascăli ai lumii. Pe aceștia îi serbăm și noi astăzi, săvîrșind pomenirea lor cu bucurie și cu credință. Nu precum o prăznuiesc robii pîntecelui, cu băuturi și beții, nu cu multe feluri de bucate și cu

benchetuiri; ci precum poftesc aceia, și precum scripturile lor poruncesc, adică, să ne îngrijim de mîntuirea sufletelor noastre, păzind cîte ne-au poruncit de-a pururea pomeniții în scris, urmînd vieții lor, faptele bune și nevoințele lor. Și făcînd cele după puterea noastră, să păzim mîntuitoarele porunci ale Domnului, precum le-au păzit ei; căci atunci cînd îi prăznuim cum se cuvine pe sfinți, atunci și pe Dumnezeu Îl slăvim și pe sfinți îi cinstim, atunci și ei se bucură de noi, slăvindu-se și cinstindu-se.

O! luminători preastrăluciți în toată lumea și decît tăria aceasta mai cinstiți! O! fericită treime, închipuirea, asemănarea și strălucirea Preasfintei Treimi, care v-ați preamărit de Ea, ca cei ce pe Aceasta ați propovăduit-o. Căci pentru dragostea lui Hristos, toate dumnezeieștile Lui porunci le-ați păzit, trupurile voastre cu înfrînare le-ați omorît, pe voi înșivă de toate patimile v-ați curățit, vase cinstite ale Sfîntului Duh v-ați făcut, oglinzi prea strălucite ale lui Dumnezeu v-ați lucrat, cu Dumnezeu prin gîndire v-ați unit, la săvîrșirea faptei bune v-ați suit și ca bărbați desăvîrșiți, la măsura vîrstei lui Hristos ați ajuns.

Oile cele cuvîntătoare ale lui Hristos bine le-ați păscut, sufletele voastre pentru ele le-ați pus și de vreascurile eretice le-ați curățit, pe eretici departe

de la ele i-ați alungat, primejdii și izgoniri pentru adevăr ați suferit, pe diavolul și pe slugile lui i-ați biruit, și la fugă i-ați luat. Ne aducem aminte de primejdiile voastre, pe care, pentru buna credință le-ați pățit, cinstim izgonirile voastre cele nedrepte, care pentru dreptate le-ați suferit, slăvim mucenicia cea grea a pătimirii voastre celei fără de sânge; binecuvântăm celelalte osteneli și dureri, care ați luat asupra-vă, cu Răsăritul și cu Apusul luptându-vă, ca să învățați pe toți.

Încă avem și scripturile voastre cele sfinte, tablele cele de Dumnezeu scrise, ca un al treilea testament, pe care Dumnezeu, prin inimile voastre l-a glăsuț; avem luminarea minții, hrana sufletelor, desfătarea ochilor, dulceața cea de obște și îndulcirea tuturor sfinților, moștenirea cea bine norocită și bogăția cea fericită, care am luat-o de la voi și o păzim ca pe o vistierie de mare preț, ca să treacă cu diadohisire (urmare) și să rămână din neam în neam pomenirea voastră veșnică și slava voastră să se păzească în lumea nemuritoare.

Ne rugăm și cerem de la voi, sfinților, să vă aduceți aminte de noi, netrebnicii robii voștri, ca bine primite să fie rugăciunile noastre, să păziți Biserica în pace, precum ați lăsat-o, să ne învredniciți a dobândi și noi aceea negrăită veselie și prea dorita bucurie a întru tot lăudatei și mai presus de ființă

Treimi; ca împreună cu voi să slăvim pe Tatăl, pe Fiul și pe Duhul cel Sfânt, pe unul Dumnezeu, Căruia se cuvine toată slava, cinstea și închinăciunea, totdeauna, acum și pururea și în vecii cei nesfârșiți. Amin.

